

Varthän går Libyen? – oktober 2013

Inledning

Under det senaste året har rapporter, nyhetsinslag och reportage om Libyen i vanliga massmedia, såsom Radio/TV och dagstidningar, givit en bild av situationen i Libyen som allt mer kaotisk: det finns tendenser på att landet är på väg att splittras upp (i 3 delar), oljeproduktionen ligger till stor del nere, det pågår strider mellan olika milisfraktioner, terrorattacker mot utländska beskickningar, kidnappningar, trakasserier mot civila, förföljelser av religiösa minoriteter (kristna, sufister), utbrett rasistiskt våld, många hålls fängslade av olika milisgrupper, flyktingar (bl a syrier som vill fly till Europa) utsätts för våld och utpressning osv.

Det räcker med att ytligt studera dagspressen för att se detta, vilket följande (ofullständiga) lista med rubriker i *Svenska Dagbladet* under de två första veckorna i oktober 2013 visar:

Ryska ambassaden attackerad i Libyen (2/10)
 Bakhåll mot libyska armén (5/10)
 USA grep al-Qaidaledare i Libyen (6/10)
 Libyen en stat i förfall (10/11)
 Kupp försök i Libyen? (Ledare 10/11)
 ”Bortrövande visar på laglöst Libyen” (10/11)
 Kidnappad premiärminister frisläppt (10/10)
 Tilltagande kaos i Libyen (11/10)
 Bilbomb vid svenskt konsulat (11/10)
 Tidigare konsult: ”Allting är söndersprängt” (11/10)
 Oklart vilka som ligger bakom bomb (11/10)
 ”Fotbollstränare beskjuten i Libyen” (13/10)
 Migrant betalar dyrt för skräckresa (13/10)
 Flyktingarnas båt besköts (14/10)

Andra massmedia, t ex Sveriges Radio uppvisar en liknande bild.

Vad säger då vänstern?

Man skulle förvänta sig att vänstern skulle ha kommenterat denna utveckling. Särskilt med tanke på utvecklingen i Syrien, så tycker man att det borde finnas behov av att summera det som hänt, analysera vad som har gått snett och varför.

Men icke-sa-Nicke. Vänstern har i stort sett inte sagt någonting. När det gäller de som var mest entusiastiska över störtandet av Kadaffi så är det inte så underligt om de lider brist på inspiration att skriva om saken, men tystnaden har även lägrat sig över de som intog en lite mer kritisk hållning, exempelvis *Flamman* och *Proletären*.

Så när vi ville sammanställa en aktuell artikelsamling om Libyen så hittade vi bara *en* enda artikel av det slag som vi sökte efter, nämligen från tidningen *Offensiv* (detta trots att vi i stort sett kollat hela 2013). Det är den artikeln som återges nedan.

Tystnaden gäller också i stor utsträckning den internationella vänsterpressen, såsom *International Viewpoint*¹ och brittiska *Socialist Worker*. Kan vi hoppas på en förbättring?

MF 16/10 2013

¹ Som dock publicerat en intervju (från augusti 2013) med Gilbert Achcar som kortfattat kommenterar även Libyen. Den finns översatt på marxistarkivet: [Kan folket få vad de vill?](#)

”Vi har många Gaddafis nu”

Ur *Offensiv* nr: 1070, 9 oktober 2013

Snart två år efter att det libyska inbördeskriget avgjordes av Natos flygattacker, råder det ännu en öronbedövande tystnad om konsekvenserna.

Det är uppenbart att varken riksdagspartierna, inklusive Vänsterpartiet, eller de svenska media som närmast enhälligt stödde den i FN falskdeklarerade humanitära flygförbuds zonen med svenska JAS-plan är särskilt intresserade av en granskning.

Kanske kan Libyens djupa kris nästan exakt två år efter Gaddafis fall och den värsta båtolyckan i ”Dödens hav” denna vecka, där hundratals eritreanska och somaliska flyktingar drunknade under sitt försök att ta sig till Europa från helvetet längs flyktvägen genom Libyen tvinga fram en viss självrannsakan?

Så hur står det till med de mänskliga rättigheterna i det Libyen som skulle bombas till befrielse?

Illa. ”Tortyr och dödsfall i fångenskap i Libyen” är rubriken på en färsk FN-rapport som uppskattar att 8 000 personer hålls fängslade utan åtal i ett nätverk av fängelsehålor, som ”ofta inte mycket mer än till namnet” står under kontroll av den libyska staten. I verkligheten kontrolleras de av någon milis ur en uppsjö av sinsemellan rivaliserande ”brigader”.

FN:s rapport följer tätt efter rapporten ”Fruktans syndabockar” i juni från Amnesty International, som specifikt gäller de 5 000 flyktingar, asylsökande och migranter som hålls fängslade under bedrägliga förhållanden. Amnesty har mött flyktingar från Somalia och Eritrea som hållits inlåsta i celler och inte tillåtits gå ut på förvarets fängelsegård på sex månader.

Libyen har inför tvåårsdagen av den förre diktatorn Muammar Gaddafis död den 20 oktober och segrarnas utropande av landets ”befrielse” den 23 oktober glidit allt djupare ner i kaos och sönderfall.

Libyens politiska kris tillspetsades på ett spektakulärt sätt i våras sedan det interimsparlament, nationalkongressen, som valdes förra sommaren med huvuduppgift att förbereda en konstituerande församling, försatts under våldsam belägring av tungt beväpnade milismän, i syfte att driva igenom en ”politisk isoleringslag”.

Miliserna lyckades också under vapenhot pressa parlamentet till att anta en lag som på tio år utestänger de som haft en hög position under Gaddafis regim eller som annars anses ha stött den, även om de hoppat av och förenat sig med motståndet.

”Demooqooqrati” har detta kallats enligt en artikel i *New York Times*, som hävdar att de till tänderna beväpnade milismännens mobb kallats mooq-mooq-män efter nonsensgraffiti på en vägg.

Enligt en rapport från Al Arabiya Institute for Studies föregicks den öppna omröstningen av en belägring av såväl parlamentet som av utrikes-, justitie-, inrikes-, finans-, vatten- och elministerierna, som inte upphörde förrän lagen antagits. Om den politiska isoleringslagen tolkas bokstavligt skulle den kunna drabba en halv miljon av landets sex miljoner invånare.

Strikt tillämpad skulle den politiska maktbalansen tippas till förmån för den allians av islamister och hårdföra krigsherrar från Misrata och andra rebellfästen runt den libyska avdelningen av Muslimska brödraskapet, Rättvise- och uppbyggnadspartiet, som nu vill ha utdelning i form av allt från jobb, pengar och ett politiskt system som bygger på sharialagar.

Under akut hot om att själv tvingas bort har den hårt pressade premiärministern Ali Zidan tagit mooq-mooq-männens ”yttranderätt” i försvar, med orden att ”vi har inte miliser i Libyen, vi har revolutionärer”.

Enligt den amerikanske journalisten Bill Wheeler har den nye inrikesministern gått miliserna till mötes genom att erbjuda tiotusentals av dem högre löner än den vanliga polisen i en ny

parallell säkerhetsstyrka, kallad Högsta säkerhetskommittén.

På ett liknande sätt har en ny parallell armé bildats av de revolutionära brigaderna, under namnet de Libyska sköldstyrkorna.

Men försöket från nationalkongressens nya ledning att införa ett slags undantagstillstånd baserat på de irreguljära sköldstyrkorna möts av skarpt motstånd både i Tripoli, Bengazhi och andra delar av landet.

Striden handlar också om inflytandet över den konstituerande församling, som antingen ska utses av det mer eller mindre kollapsade parlamentet eller genom ett direktval, som lär stärka de så kallade federalisterna.

Maktkampen i Tripoli har fört Benghazi, som sedan länge sjuder av en dramatisk konflikt mellan å ena sidan avhoppade Gaddafimän och anhängare till ett federalt Libyen och å andra sidan islamistiska brigader som Ansar al Sharia, till randen av ett inbördeskrig. Islamister misstänks också stå bakom allt fler politiska attentat ända sedan mordet i september förra året på USA:s ambassadör och tre andra amerikaner.

Uppåt 40 personer dödades i juni i den hittills blodigaste konfrontationen, sedan de nya islamistleda sköldstyrkorna använt luftvärn och maskingevär för att slå ned en folkmassa som demonstrerat för kravet att sköldstyrkorna skulle upplösas.

– Gaddafi gjorde samma sak. Vi har många Gaddafis nu, kommenterade en av de sörjande vid begravningen efteråt.

Blodbadet sammanföll i tiden med att federalisterna i Benghazi och hela den östra Cirenaica-regionen, som vill försäkra sig om en större andel av intäkterna från de 80 procent av oljekällorna som ligger inom regionen, i juni utropade ett regionalt självstyre – med eget parlament och egen regering.

Delvis av ett rent fackligt missnöje och delvis för att understryka allvaret och stärka sin förhandlingsposition gentemot regeringen i Tripoli påbörjade också i juli de styrkor som tidigare haft i uppdrag att försvara oljeterminalerna i östra Libyen en ockupation av dessa, vilket fått oljeproduktionen i hela landet att mer än halveras.

I slutet av september utropade så även stamhövdingarna i Libyens sydvästra storregion Fezzan en självstyrande federal provins.

Anarkin växer i hela landet. Attentat har inte bara riktats mot USA:s ambassad, utan också mot EU-diplomater och senast mot den ryska ambassaden.

USA grep nu i veckan grep en man i Tripoli som anklagas för att tillhöra al Qaida och ha spelat en ledande roll i attentaten mot USA:s ambassader i Kenya och Tanzania 1998. Och som Reuters kommenterar saken har Libyens lika porösa som vidsträckta yta blivit en hemvist för islamistiska militanter med transnationella ambitioner i ett land där vem som helst kan köpa hur mycket avancerade vapen som helst.

Blockaden av oljeterminalerna i östra Libyen bidrar snabbt till att ruinera den libyska regeringen och dess förmåga att avlöna de tusentals nya milismän som den har satt upp på avlöningslistan. Trenden är nu att oljebolagen drar ned på sin personal till ett minimum.

Samtidigt växer det folkliga missnöjet även i huvudstaden Tripoli mot de tungt beväpnade miliser som kontrollerar infarter och bostadsområden och mot den nu islamistleda nationalkongressen som mer eller mindre övergetts av det parti, Nationella styrkealliansen, och dess allierade etniska partier, som vann valet 2012. ”Särskilt i Tripoli är antalet ´rebeller´ idag fler än under revolutionen”, förklarar en libysk analytiker, som hävdar att ”vi har blivit gisslan hos upprorsmännen, vare sig dessa leds av radikala islamister eller regionala ledare”.

Och som Patrick Cockburn påpekar pågår redan ett mindre krig mellan två stammar, Zawiya och Wirrshifana, bara 2,5 mil från premiärministerns kontor. Även det faktum att det Muslimska brödrskapet förlorat regeringsmakten i Egypten och nu tvingas lämna den även i Tunisien understryker Tripoliregeringens extrema svaghet.

Till skillnad från i Tunisien och även i Egypten spelade inte Libyens arbetare någon oberoende roll i upproret mot Gaddafi, som nästan omedelbart utvecklades till ett inbördeskrig där makten växte ur imperialismens missiler och de gevärsmynningar som idag pekar åt alla möjliga håll.

Ändå erbjuder det växande missnöjet mot den korrupta maffiakapitalism, sekterism och religiösa extremism som brett ut sig efter diktaturens fall också nya möjligheter till ett civilt motstånd och organisering för demokratiska och sociala krav, som kan överbrygga den tilltagande splittringen av landet. Impulser i samma riktning kan även komma från fortsatt klasskamp och växande opinion för en demokratisk, socialistisk och internationalistisk utväg ur grannländernas kriser.

Arne Johansson